

Pöytäkirja hanketyöryhmän kokouksesta 5.10.2020

Aika maanantai 5.10.2020 klo 14-16
Paikka sisäministeriö, Kirkkokatu 12, kh Aleksanteri tai videoyhteys

Jäsenet	Nimi	Läsnä	Poissa
	Jutta Gras, puheenjohtaja	x	
	Stefan Gerkman, PO		x
	Joni Länsivuori, PO	x	
	Aino Salmi, PO	x	
	Maria Järvinen, UM	x	
	Eliisa Kojo, varajäsen, UM	x	
	Henna Leppämäki, STM	x	
	Juha-Pekka Suomi, TEM	x	
	Tero Mikkola, varajäsen, TEM	x	
	Antti Jäppinen, MIG	x	
	Elina Malinen, MIG	x	
	Ari Jokinen, Poha	x	
	Hannu Pietilä, varajäsen, Poha		x
	Petri Härmä, Rajavartiolaitos	x	
	Heidi Lempiö, HKO	x	
	Mariana Salgado, HKO	x	
	Tarja Rantala, MMO	x	
	Anna Rundgren, sihteeri	x	

1. Kokouksen avaus ja työryhmän jäsenten esittäytyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen. Puheenjohtaja kertoi hanketyöryhmän tehtävästä päivittää laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastainen toimintaohjelma vuosille 2021–2024.

Nykyinen Poliisihallituksen johdolla valmisteltu ohjelma on voimassa kuluvan vuoden loppuun. Uuden ohjelman valmistelu siirrettiin Poliisihallitukselta ministeriöön, koska ohjelma koskettaa useita eri ministeriöitä. Tarkoituksena on tehdä ohjelmasta aikaisempia strategisempi. Hallitusohjelman mukaisesti toimeksiantona on päivittää voimassa oleva toimintaohjelma.

Kokouksen osallistujat esittäytyivät.

Pöytäkirja

SM2030725

02.11.2020

00.01.05.00

SMDno-2020-1957

2. Hankkeen aikataulu ja kuulemiset

Puheenjohtaja kuvasi työryhmälle hankkeen aikataulusuunnitelmaa. Hanketyöryhmän vetäjät ovat olleet yhteyksissä asettamispäätöksessä mainittuihin, käynnissä oleviin muihin hankkeisiin TEM:ssä, OM:ssä ja STM:ssä. Näiden hankkeiden vetäjien kanssa on keskusteltu hankkeiden yhteensovittamisesta ja sovittu yhteydenpidosta ohjelman valmistelun aikana.

Lokakuun aikana hankkeessa on tarkoitus panostaa erityisesti kuulemisiin. Hanketyöryhmän jäsenille on lähetetty kommentoitavaksi kyselylomake, joka on tarkoitus lähettää täytettäväksi viranomaistahoille sekä hanketyöryhmän jäsenille 7.10.2020. Määräaika vastaamiselle on 19.10.2020.

Erillisiä hanketyöryhmän kuulemistilaisuuksia on sovittu Maahanmuuttoviraston ja Poliisiammattikorkeakoulun MISEC-hankkeen sekä Maahanmuuttoviraston ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän kanssa. Suunnitteilla on myös kuulemisen järjestäminen poliisin edustajille. Työryhmän jäsenet voivat ehdottaa muita kuultavia tahoja, joille joko lähetetään kysely vastattavaksi tai kuullaan muulla tavalla.

Kuulemisten perusteella on tarkoitus luoda toimenpideohjelman tilannekuva sekä esitettävät toimenpiteet.

3. Työryhmän jäsenten tiiviit tilannekatsaukset

Kokouksen osallistujat esittelivät tiiviit tilannekatsaukset laittoman maahantulon ja maassa oleskelun teemoista.

RVL:n ja poliisin edustajat totesivat, ettei laitton maahantulo/maassa oleskelu ole lisääntynyt merkittävästi viime vuosina. Koronarajoitukset sekä sisärajavaltvonta ovat vähentäneet merkittävästi laittomasti maahan tulevien määriä.

Keskusteluun nousi erityisesti vuonna 2015–2016 tulleet turvapaikanhakijat, jotka ovat saaneet kielteisen päätöksen turvapaikkahakemuksiinsa. Henkilöt joko oleskelevat maassa ilman oleskeluoikeutta tai ovat vastaanottokeskuksissa useiden uusintahakemusten myötä, usein kuitenkin näiden kahden tilan välissä. Näiden hakijoiden epämääräinen tilanne on jatkunut jo vuosia, eikä tilanteeseen ole näköpiirissä nopeita ratkaisuja. Henkilöillä ei ole oleskelulupia ja heidän palautuksissa lähtömaihin on haasteita. Tilanne kunnissa on hankala erityisesti siksi, ettei nykylainsäädäntö tunnista tätä ihmisryhmää ja heille tarjottavissa palveluissa on epäselvyyksiä. Tiedonvaihtokysymyksissä kuntien, vastaanottokeskusten ja sote-palveluiden välillä on tunnistettu merkittäviä haasteita.

Yhteisesti todettiin, että kysymys maahan ilman oleskelulupaa jäävistä turvapaikanhakijoista aiheuttaa sellaisia riskejä sekä yhteiskunnalle että yksilöille itselleen, että siihen on toimintaohjelmassa syytä ottaa kantaa. Ministeriöstä on toivottu, että ohjelman valmistelussa otetaan huomioon ilman oleskelulupaa maahan jäävät turvapaikanhakijat -ilmiöhankkeessa esitetyt painopisteet ilmiöön vaikuttamiseksi.

Turvapaikanhakijatilanteen lisäksi tuotiin esiin, että oleskelulupahakemusten määrät lähes kaikissa oleskelulupien hakemustyypeissä ovat olleet kasvussa viimeiset vuodet, näistä erityisesti opiskelija- ja työntekijöiden lupamäärät. Suomen töihin tulevien hakemuksissa on tunnistettu uudenlaisia ilmiöitä, kuten työhistorian tai työtodistusten väärentämistä tai muun maan, kuten

Viron, työviisumilla Suomeen töihin tuloa. Näihin liittyy myös hyväksikäytön ilmiöitä. Työperäisen maahanmuuton kasvaessa on tähän kiinnitettävä huomioita myös valmisteilla olevan ohjelman toimenpiteissä.

4. Keskustelu edellisen toimintaohjelman täytäntöönpanosta ja keskeisistä uusista kehittämistarpeista

Puheenjohtaja esitteli rakennetta, jonka pohjalta ohjelman toimenpiteitä voitaisiin ryhmitellä. Ehdotuksen mukaisesti toimenpiteet jaettaisiin kronologisesti neljään eri vaiheeseen: ennakkolisiin toimiin lähtö- ja kauttakulkumaissa, toimiin rajalla, toimiin Suomessa sekä toimiin koskien paluita ja maassa ilman oleskelulupaa oleskelevia henkilöitä. Ehdotettu rakenne sai kannatusta.

Keskusteltiin ehdotettavien toimenpiteiden suhteesta keskenään. Keskustelussa tuotiin esiin, että mahdolliset uudet toimenpide-ehdotukset koskien laittomasti maassa oleskelevien asemaa Suomessa ovat jossain määrin ristiriidassa palauttamista koskevien toimenpiteiden kanssa. Toisaalta todettiin, että tasapaino toimenpiteiden välillä on löydettävissä. Kaikki laittomasti maassa oleskelevia koskevat päätökset ovat saman hallinnon tekemiä ja siksi niiden tulisi olla johdonmukaisia. Tasapaino tulisi löytää eri tavoitteiden ja muiden asiaa sivuavien toimintaohjelmien tavoitteiden kanssa.

Puheenjohtaja korosti, että hanketyössä lähtökohtana on edellisen ohjelman päivittäminen. Asettamispäätöksen mukaisesti käsitellään myös ihmiskaupan uhrien ja kielteisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden asemaa.

Keskusteltiin käsitteiden määrittelystä. Tuotiin esiin, että käsitteenmäärittely tulisi olla johdonmukaista ja käytettävät termit tulisi avata toimenpideohjelmassa. Sana ”paperiton” ei ole tarkkaan määritelty ja sitä käytetään eri yhteyksissä eri tavoin.

5. Muut mahdolliset asiat

Ei muita asioita.

6. Seuraava kokous

Seuraava hanketyöryhmän kokous järjestetään 28.10.2020 klo 13–16. Kokoukseen voi osallistua joko Kirkkokadulla (kh Kruunu) tai videoneuvotteluyhteyksin.

Jakelu

Hanketyöryhmän jäsenet ja varajäsenet

Tiedoksi

Sisäministeri Ohisalo
Valtiosihteeri Parviainen
Kansliapäällikkö Pimiä
Erytisavustaja Laaksonen
sisäministeriö:
-maahanamuutto-osasto
-kansallisen turvallisuuden yksikkö
-viestintäyksikkö